

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Aliyev

Azərbaycan əməkdaşlıq məkanıdır!

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycannın dövlət məstəqallığı Azərbaycan xalqının milli sərvətidir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

21 avqust
2024-cü il,
çərşənbə
№ 150 (6736)
Qiyməti
60 qopik

**Milli maraqlara,
beynəlxalq
 hüquqa
və
suverenlik
prinsipinə
əsaslanan xarici
siyasət kursu**

YAP xalqın partiyası olduğunu sübut edib

Bax sah. 5

Türkdilli ölkələrin
vahid ixrac brendi

Regionlarımızın siması
sürətlə dəyişir

Bu gün bütün nəzərlər Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda aparılan sürətli yenidənqurma işlərinə yönəlib. Bununla yanaşı, Azərbaycanın hər bir rayonu, kənd və qəsəbəsi diqqətdən konarda qalmır. Dövlət başı müttəmədi olaraq ən ucqar kəndlərə də soförər edir, əhalinin güzəranı, bölgələrimizdəki voziyyət yerdə tanış olur. Həmin soförərlərən sonra isə Prezident müvafiq forman və sənədcəmlər imzalayılar, tapşırıqlarını verir, dövlət proqramları həyata keçirilir.

Regionlarda aparılan davamlı sosial-iqtisadi islahatlar, açılan yeni müəssisələr, müasir obyektlər, son texnologiyalar...

İrəvanın sabotaj siyaseti...

Bax sah. 7

İnsaf adam

Rəşad Məcidin tanıdıǵım otuz beş iddir. Əsgərlidən yeni gəlmİŞİS, onda mənim iyirmi bir, Rəşadın iyirmi beş yaşı olardı. Dostum Yusif Rzayevə qoşulub arabir Tərcümə Mərkəzinə gedirdim, orada maraqlı edebi mühit vardi. Yazılardan, tərcümələrini oxuduǵumuz görkəmli ədəbi adamlarıyla yaxından tanış olur, onların söhbətlərini dinleyir, yeni adalar, imzalar eşidirdik. Rəşad Məcid bir müddət əvvəl Tərcümə Mərkəzi sadrının - rəhmətli Aydin Məmmədovun müavini vəzifəsinə töyin olunmuşdu. Aydin müəllim zahirən sadələhv adam təsiri bağışla da, çox fəhlə, həm dinc insan idı, Rəşadla bağlı zənnində də yanılmamışdır; çün Rəşad özü də qalmaqlan uzaq, içino dündüyü mühütdə sülh şəraitində yaşamağı, yaxşılıq eləməyi bacaran adamdır.

O vaxtdan bəri Rəşad Məcidin kiməsə mənfi enerji ötürdüyüünü, kiməsə qeybətin qıldıǵını, kiməsə yamanlıq eləməyə çalışdığını görməmişəm, eşitməmişəm. Məndə belə bir...

Bax sah. 7

Taksilər üçün elektron vergi öhdəliyi başlayır

Nazirlər Kabinetin (NK) "Taksi sıfırı operatorları torəfindən malik oldugu informasiya sistemi vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin elektron informasiya sistemindən tətbiq olunan aylıq məlumatların siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında qərar imzalayılar. Sənədə esasən, taksi fəaliyyəti ilə möşgül olan avtomobil sahibləri həmin sahə üzrə olən etdikləri gözlərində barədə vergi orqanına hesabat verəcək. Belə ki, yeni qərara görə, taksi sıfırı operatorları hər ay hərəkətdə olan avtovneqliyyat vasitəsinin modeli, qeydiyyat nişanı, markası, maşının müxtəlif parametrləri ilə bağlı məlumatları elektron resurs vasitəsilə vergi xidmətinə ötürücək, eyni zamanda, həmin fəaliyyət sahəsinə dən hesablanmış gözlərlərdən vergiləri...

Bax sah. 6

Tibb elmində inqilab: anesteziya necə ixtira olundu

Bir neçə yüz il əvvəl insanın başına gələ bilisi on dəhşətli hadisələrdən biri cərrah masasına uzanmaq idi. Həkimlər cərrahi əməliyyatlarla bir çox insani ölümündə xilas etsərə də, anesteziya və narkoz kimi üsullar hələ koşf edilmədiyindən bəzən xəstələr əməliyyat zamanı dözülməz ağrıdan komaya düşüb ölürdüllər. Ona görə də həmin dövrlərdə yalnız ölüm riski ilə üz-üzə qalanda bıçaq altına girirdilər.

Cərrahiyə əməliyyatları on qədim zamanlarda da həyata keçirilib. Qədim Misirdə və Romada nüfuz sahibi olan xəstələri, yüksək çinli yaralı hərbçiləri müxtəlif keyləşdirici vasitələrə əməliyyat edirdilər. Antik dövrdə cərrahi müdaxilələr zamanı esasən narkotik tərkibli xəşxəş dəməlmələri, mandrake bitkisinin...

Bax sah. 8

Sülh üçün son şans...

Bax sah. 7

İnsaf adam

**Sair, nasir, jurnalist
Rəşad Məcidin
60 illiyinə**

Rəşad Məcidin tanışığım otuz beş ildir. Əsgərlidən yeni golmisdim, onda mənim iyirmi bir, Rəşadın iyirmi beş yaşı olardı. Dostum Yusif Rzayev qoşulub arabır Tərcümə Mərkəzinə gedirdim, orada məraqlı ədəbi mühit vardi. Yazalarını, tərcümələrini oxuduğumuz görkəmli ədəb adamlarıyla yaxından tanış olur, onların səhbətlərini dinleyir, yeni adlar, imzalar eşidirdik. Rəşad Məcid bir müdət əvvəl Tərcümə Mərkəzi sədrinin - rəhmətlik Aydın Məmmədovun müavini vəzifəsinə toyin olunmuşdu. Aydın mülliəm zahirən sadələhv adətən təsiri bağışla da, çox fəhmi, həm də dinc insan idi, Rəşadla bağlı zənnində də yanılmamışdı; cün Rəşad özü də qalmaqladan uzaq, içino düzüdüy mühitdə sülh şəraitində yaşamağı, yaxşılıq eləməyi bacaran adımdır.

O vaxtdan bəri Rəşad Məcidin kimse mənfi enerji ötürdüyüünü, kiminsə qeybətin qıldığını, kiməsə yamanlıq eləməye çalışdığını görməmişəm, eştəmmişəm. Mənədə belə bir təsəssürat var ki, onun negativ enerjisi, ümumiyyətə, yoxdur. Rəşadın haqqında pis düşünən, ona pislik arzulanı adımı da təsəvvürümə götiro bilmirəm. Mənim düşüncəmdə ona münasibətin yalnız bir forması, bir əslülu var - onu qardaş məhəbbətiyle sevmək, ona etimad göstərmək, onun kövək, yuxa, şəfqəti qolbinə elə o sayaq şəfqətlə də yanaşmaq. Şəxson mən Rəşad barədə düşünəndə könlümə bir iləq nüfuzda, sinirlərim pozitiv enerjiyə, yoxdur.

İş elə gətirdi ki, doxsanıncı illərin birinci yarısında Rəşad Məcidin rəhbərlik elədiyi "525-ci qızət" də men də bir müddət, təxminən iki ilə yaxın işleyəsi oldum. Adamların, o cümlədən dostların münasibəti on cox bir yerdə çalışanda, ya da birgə sefər çıxanda pozulur. Rəşadın başçılıq elədiyi kollektivə davranış principində içini burulmaq, qaramaqla, sancaqla, gözümüzə salmaqla, jurnalıstları zavod-fabriklerde olduğu saatıq sort iş rejimini uyğunlaşdırmaq kimi bir xüsusiyyət yoxdur. Bir şair, jurnalist kimi münasibətlərdə rəsmiyətə de məyilli deyil. Yaxşı yadimdadır ki, onun redaksiyaya gəlişi kollektivdə həmişə xoş ovqat yaradardı, hamı bilirdi ki, bu gəlinşən sonu on aza redaksiya şəraitində xudmani bir məclisin qurulmasıyla bitəcək.

Rəşad imkanlı, cörəkli kişinən evində böyüküib, ancaq dəlaşiq, dağınq zəmanənin hökmüyle imkanlarının qəfil tükəndiyi, Həzrət Yusif kimi quyunun dibiñe düzüdüy vaxtlar da olub (bu barədə, əlbəttə, özü şəxson mənə bir söz deməyib, eləcə qıraq-bucaqdan, onu istəyən, ona canı yanana adamlardan eştəmşəm), fəqət belə ağır məqəmada onun ağlabiləcəyi, ətrafindakilarla aqressiv davranışını, hırsını kiminse üstüne töküdüyüñ görəməmişəm. Düzüdüy quyduran xarakterinə xas imanlı bir səbirlə çıxıb yoluна davam eləyəndə də, yeni uğurlar qazanıb yeni zirvələrə çatanda da təkəbü, xudbinliyə könül verməyib, yenə avvalı Rəşad olaraq qalıb.

Yaxşılıq zoiflikle qarışdırmaq düzgün deyil. Ehtiyacı olana, dilnənən yarım gətəren kəs bu işi üç mülahizəyə görə biler: birincisi can vergisi verməkdir, yəni ey müqəddəs ruhlar, mən öz malima qiyib sizin tövsiyənizdən çıxmamış, canımdan can ayırb kiminso canına caladım, indi siz məni, mənim doğmalarımı qorumaq, bizim varlılığımıza keşik çəkməyə borclusunuz - bu, yaxşılıq deyil, mazoxizm aktıdır; ikincisi efonu bəsləməkdir, yəni baxın görün mən necə yaxşı adamam, yetim-yesiro ol tuturam, yixılanı yerden qaldırıram - bu da əsl yaxşılıq yox, sadizm aktıdır, yoxsulun, acın hesabına bədnəm şöhrət qazanmaq-

dir, yoxsulun yoxsulluğunu, acın acliğini istismar eləməkdir.

Bu iki "yaxşılıq" növü göylər səltənətin dəftərxanasında qətiyyən keçməz, orada buların bir qara qəpiklik dəyəri yoxdur. Yaxşılıq ne zəiflik, nə də bunun tərəsidir, yaxşılıq - bu heyatda on böyük mənəvi güclüdür; əgor yaxşılıq o yaxşılıq eləyən adəmin mənəvi ehtiyacından doğmursa, yardım göstərdiyi adəmdan əvvəl onun özünən ehtiyacını ödəmirsə, demək, o yaxşılığın ilahi yaxşılıqlar sırasında yeri yoxdur. Rəşad Məcid möhəz belə könlündən qopan yaxşılıqlar eləməyn ustaşdır, onun ayağına yazılmış təmənnəsiz yaxşılıqlar sayə-hesaba gölmez.

Rəşad mənən on cox sevdiron cəhəti insaflı olmasıdır. Sübəhəsiz, insaf, ədalət kişiliyin on başlıca attributlarındandır. İnsaf dinin yarısıdır, deyiblər, mənəcə, insaf dinin elə hamisidir. Bir də görürən ağılli-başlı, istedadlı biə ədəbiyyat adamı, gerçək söz fədaisi özü kimi (qoylap özündən xeyli zoif olsun) bir yazılıçının (şairin) üstüne barmağın tuşlayıb deyir ki, bu, yazıçı (şair) deyil. Demir ha zoifdi, eləcə baltanı kökündən vurur, adamın əlli illik zəhmətin bin göz qırpmışdır. Qəribədir, ya belkə də mənəvi-ilahi qanundur - sanki bumeranqmış kimi bir başqası da bunun əməyini yero vurur, bir hökmə onun adını ədəbiyyatdan "silir", heç ufdə demir. Rəşad Məcid şeiri, nosri çıxılardan yaxşı duysa da, ondan heç vaxt belə radikal boyanatlar eşitməzən.

Sonət meyarımı oldı bayraq eləyib hamını biça bilərik, bəs onda insafi-mürvətə hara qoyaq? Məgər ortabəş şeir yazmaq cinayətdirmi? Füzuli ucalığına qalxmağı kim istəməz, zavallı ortabəş şair o yüksəklikə qalxa bildi də, qalxmadı? Rəşad Məcid heç zaman bu tipli boyanatlar səslenəndirməsə də, illərdər onur bir insaflı redaktor kimi, on böyük günahı dahilik zirvəsini fəth eləməyə qüdretli çatmamاق olan müllifləri də himayəsinə allığındı bilənlər çoxdur. O, insaflıyam demir, özünən on gözlə cohətinə reklam mətaħħilərənən ona qazanıb, ona qazanıb. Şəxson mənim Rəşadın bu cəhəti çox, çox xoşuma golur - insana, onun ciyinənə yüksəknəsli təleyf qiyəmət, hörmət qoymaq ədəbiyyatı yaxşıxa-pisə bölməkdən, səzənirx qoymaqdan dəha vacibdir.

İnsanın qolbin qırmaq günahdırsa, yaradıcı adəmi sindirəmək ikiqat günahdır. Deyən tapılar ki, heç bir qəzətçi, redaktor ortabəşləri töbli eləməyə borclu deyil. Bununla bir qəzətçi, ya bir redaktor kimi razılaşmaq asandır, fəqət qəlbimizdəki vicəndən, insaf dəyərusu bizo piçildəyir ki, əgor insan bu dünyaya golibse, demək, onun həyatda öz yeri, toynatıvar. On böyük insanşunaslıq, adam sorraflığı, yaxşı humanitar ustalıq da onda dir ki, bir insana toynatına görə dəyər verəsən, onu layiq olduğunu, özünü tesdiq-ləyo biləcəyi yero-məqəma-mərtəbəyə qoyasan. Gözünü yumub hamını inkar eləyən, hamını çapən adam axır bir gün özü də qur yurda qalar. Heç kimin əməyini itirmək olmaz, on böyük günah, bağışlanmaz suç da elə budur...

Rəşad Məcid Qarabağın aranıyla də arasında böyüküib, özünün deməsinə görə, Laçındakı möşhur Ağoğlan möbədinin yaxınlığında dünyaya golib, orta məktəbi Ağdamda bitirib, bir Vətoni də Ağabədi torpağıdır. Bütün bunlar onun xarakterinə də iz salıb - çox vaxt aran yeli kimi hölim, yumşaq olsa da, yeri göləndən Laçın qayaları kimi sərt üz göstərəydi.

Deyirler, insan yaşlılıqda doğuldugu torpağı, dedə-baba yurduna dəha məhkəm bağlanır. Bu da səbəbsiz deyil - əvvəl torpaq insana əmanət verilir, sonra da insan torpağı. Bu qarşılıqlı mübadilə dolğun insan ömrünün başlıca məzmunudur, ömr zaten bu mübadilənən aparıldıgi bazarla, bu karvanın yürüdüyü yolda keçir. Rəşad Məcid bu uzun, ince yoluñ altmışinci kilometrliyindədir. Son illər onu tez-tez usaqlığının, gənciliyin keçidi torpaqlardan, ələlxüsüş Şuşadan şəkil paylaşan görür. Həmişə olduğu kimi yeno da sevincini dostlarıyla, oxucularıyla bölüşür. Üstəlik, azad olunmuş Qarabağın hüsnünə təzəlikcə bir silsilə şeir də qoşub. Vallah belə möhtəşəm, belə tükenməz sevinci qolbinə zorzo-zorzo damızdırmaq üçün bir altmış il də yasaşmaq deyər.

Təcərriyimdən bəri insaf-mürvətə timsali saydıqım əziz qardaşımın yubileyinə hem öz adımdan, hem də təmsil olundugum kollektivin adından mübarəkdarlıq verirəm. O, gözel qolbindən, peygamberlərənən, imamlardan, seyid babalarından miras qalmış o mübarək insasından muğayat ol, qardaş. Cəddin dadımızə yetsin!

F.Uğurlu

İrəvanın sabotaj siyasəti..

Məğlub Ermənistən 44 günlük mühərribədə bütünlükla kapitulyasiyaya ugṛamasına rəğman, yenə də pozuculuq, sülh və təhlükəsizli-

yə təhdidlər yaradan siyasətdən əl çəkmir. Postmühərribə dövründə Nikol Paşinyanın hökuməti sülh-yaratma prosesini açıq-aşkar ma-

nipulyasiya predmetinə çevirib ki, bu da Ermənistannı üçtərəflü Bəyanatla üzərinə götürdüyü öhdəliklərə ziddir.

Regionda kommunikasiyaların açılması zərurəti

Ermənistən üç onillik erzində davam etdiridi işğalçı siyasetinin ən ağır nəticələrindən biri regionda kommunikasiya əlaqələrinin bloklan-

hərəketinin təşkili məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının qorb rayonları və Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin tohlükəsizliyinə zəmanət verir.

Nəqliyyat əlaqəsi üzrə nezərət Rusiyanın Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin Sərhəd Xidmətinin orqanları hə-

masi idi. Xüsusiilə də Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan Ermənistən Zəngəzurdan keçən yolu bağlaması səbəbdən blokada vəziyyətinə düşmüdü.

Vətən mühərribəsindən ərazi bütövlüyüümüzün hərbi-siyasi yolla tomin edilməsindən sonra Azərbaycanın qarşısında duran əsas məsələlərdən biri Naxçıvanın blokadadan çıxarılması idi. Buna görə də Prezident İlham Əliyev məlum sonədə həzirlanarkən oraya Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvanı birləşdirən kommunikasiyaların açılmasına aid müvafiq müdəddən salınmasını israr etdi. Qalib dövlət olan Azərbaycanın tələbi təmin olundu və Bayanatda müvafiq müdəddə yer aldı. Sonadın 9-cu bəndində oxuyuruq: "Bölgədəki bütün iqtisadiyi və nəqliyyat əlaqələri bərpa edilir. Ermənistən Respublikası vətəndaşlarının, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz

yata keçirir".

Onu da qeyd edək ki, postmühərribə mərhələsində bölgədə kommunikasiyaların açılması yalnız Azərbaycanın və onun tərkib hissəsi olan Naxçıvanın deyil, bütün region dövlətlərinin, o cümlədən Ermənistən mənafeyinə uyğundur. İndiki geosiyasi vəziyyətdə Avrasiyada yeni nəqliyyat dəmaralarına böyük ehtiyac var. Sonradan Zəngəzur Dəhlizli adlandıran bəhs olunan yol Transxəzər marşrutunun bir qolunu təşkil edəcək.

Mübariz FEYİZLİ

daq ki, indiyə qədər Qəzza zolağında ölünlərin sayı 40 min, yaralanaların sayı isə 92 min nəfəri tövb.

Sülh üçün son şans...

Öten il oktyabrın 7-də HƏMAS hərəkatının İsrailin cənubuna qəfil hückumu ilə alovlanan mühərribə

sənimek bilmir. Mühərribənin oħata dairəsinin genişlənmə ehtimalları da kifayət qədər böyükür. Xatırla-

Atəşkəsin əldə olunmasına daha bir cəhd

Mühərribə başlayandan bəri BMT səviyyəsində, eləcə də ABŞ və bir sıra region dövlətləri tərəfindən vaxtaşırı atəşkəs çağırışlar edilib. Əslində, HƏMAS-in, İsrailin və vasitəçi dövlətlərin təmsilçilərinin iştirakı ilə bir neçə dəfə danışçılar apırlıb. Lakin bunlar uzunmüddətli sülh üçün yetərlə olmayıb. Razılıqların tez zəməndən pozulub və silahlar yenidən işə düşüb. HƏMAS müqaviməti

dəfəsi naziri Yoav Qalantla da görüşüb. ABŞ rosmi keçirdiyi görüşlərin nəticələri

barədə danişib. O, Təl-Əvivdə etdiyi çıxışında İsrail tərəfindən sonadək Qahiroda keçiriləcək barədə razılıqla goliblər.

Blinkenin İsrailə 9-cu səfəri

nazir Binyamin Netanyahu ilə çox məhsuldar görüş zamanı o, mənətəsdiq etdi ki, İsrail fikir ayrırlıqlarını aradan qaldırmak təklifini qəbul edir və dəstəkləyir. İndi HƏMAS da eyni şeyi etməlidir", - deyə Blinken vurgulayıb.

HƏMAS üçün "blef" danışçılar

HƏMAS isə Doha danışçılarını forqlı baxış bucağından dəyərləndirir. Hərəkatın yüksəkrütbəli nümayəndəsi Usəmo Həmdan ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkenin Qəzza zolağında girovların azad edilməsi və atəşkəsin tomin olunması üçün yenilənmiş təklifi qəbul etmək çağrışımı tonqid edib. Həmdən bunu Tel-Çəzirə telekanalına müsbət və İsrail qoşunlarının oradən çıxarılması şərtlə ilə baş tutu bildirib.

mış təklifin qəbul ediləcəkini istəyir. İsrail tərəfi isə həmin təklifi daxil olan məsələlərdən imtina edib.

"Netanyahunun yenilənmiş təklifə razılıqlı verməsi onu göstərir ki, ABŞ administrasiyası onu əvvəlki razılışmanı qəbul etməye inandırıb bilməyib", - deyə HƏMAS rəsmisi vurğulayıb. O, qeyd edib ki, atəşkəs razılışması Qəzzada mühərribənin bitməsi və İsrail qoşunlarının oradən çıxarılması şərtlə ilə baş tutu bildirib.

HƏMAS hərəkatının Siyasi Bü-

rosunun rəhbəri Yehya Əs-Sinvar isə Qəzza zolağında atəşkəs danışçılarının yeni mərhələsini "blef" adlandırib və bunun yalnız İsrail üçün vaxt gecikdiridəni iddia edib. Bu barədə "The Wall Street Journal" noşri məlumat yayıb.

Sinvar hesab edir ki, danışçıların məqsədi İsrailə hərbi planlarını həyata keçirmək imkanı vermekdir. Onun sözlerinə görə, o, İordən çayınnın qərb sahilindən hücumlar da daxil olmaqla, münaqışının coğrafiyasını genişləndirməklə Tel-Əvivə təzyiqi artırmaq niyyətindədir.

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

**Məqalə "Azərbaycan
Respublikasının Medianın
İnkişafı Agentliyi"nin
maliyyə dəstəyi ilə
"Regionların sosial-
iqtisadi inkişafının təşviq
edilməsi" istiqaməti üzrə
hazırlanmışdır**

Yegana BAYRAMOVA

Bu gün bütün nəzərlər Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda aparılan sürlü yenidənqurma işlərinə yönəlib. Bununla yanaşı, Azərbaycanın her bir rayonu, kənd və qəsəbəsi diqqətdən konaraq qalmır. Dövlət başçısı mütəməd olaraq on ucqar kəndlərde seforlar edir, əhalinin güzərini, bəlgələrimizdəki vəziyyəti yerdə tanış olur. Həmin seforlərdən sonra isə Prezident müvafiq fərman və sərvəncələr imzalayırlar, təpsiriqləri verir, dövlət programları həyata keçirir.

Regionlarda aparılan davamlı sosial-iqtisadi islahatlar, açılan yeni müəssisələr, mü-

"Yeni Azərbaycan" qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

"Azeroğlu" MMC PDM- 0125984955, 0552004544
"Azərbəmbatayımı" ASC - 0124411991,
0124404694
"Soma" MMC - 0125940252, 0503336969
"Pressinform" MMC - 0703400100, 0504560835
"Qaya" MMC - 0125667780, 0502352343
"Qasid" MMC - 0124931406, 0124938343

F.S.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 050537898
"Türküstən Media Group" MMC -
050 241-48-23
"Region Press" MMC - 055 316-79-01
"Ziya LTD" MMC - 0124977696, 0503067744
6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Regionlarımızın siması sürətlə dəyişir

Mövsümün ilk toxum yarmarkası keçirildi

sir obyektlər, son texnologiyalar ilə qurulan infrastruktur regionlarımızın simasını sürətlə dəyişir. İqtisadi səmərədən qaynaqlanan yüksək maliyyə imkanlarımız, sahib olduğumuz güclü təbii potensial gələn işlərdə dinamikliyi artırır. Görülən işlərin noticəsidir ki, bölgələrimizdə kənd təsərrüfatı sürətlə inkişaf edir. Həmçinin hər ötən gün müxtəlif şəhər və rayonlarda yeni obyektlərin istifadəye verilməsinin, həmin orazılarda mühüm layihələrin, bəlgələrin həyata keçirildiyinən şahidi olur. Bütün bunlar isə regionlarımızın sosial-iqtisadi inkişafının təşviq üçün həyata keçirilən proqramlar sayında baş verib.

Aqrar sektor böyüyüb

Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) məlumatına görə, 2024-cü ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanda 7 milyard 508 milyon manat dəyrində kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilib. Bu, ötən ilin cini dövrü ilə müqayisədə 0,8 % çoxdur.

Son bir ildə ölkədə istehsal olunmuş bitkiçilik məhsullarının dəyəri 0,2 % artaraq 3

milyard 836 milyon manat, heyvandarlıq məhsullarının dəyəri isə 1,5% artaraq 3 milyard 671 milyon manat olub.

DSK-dan qeyd olunub ki, avqustun 1-nə

kimi qarğıdalı da daxil olmaqla tarlalarдан 2 milyon 935,5 min ton və yaxud ötən ilin cini dövründən 1,2 % çox denli və denli paxlalı bitkilər, 1 milyon 245,7 min ton (0,2 % çox) tərəvəz, 598,6 min ton (10 % az) karot, 429 min ton (10,3 % çox) bostan məhsulları, 331,1 min ton (5,1 % çox) meyvə yügħib.

7 ay ərzində ölkədə diri çəkidi 331,2 min ton, 1 milyon 312 min ton süd, 1 milyon 385,9 milyon ədəd yumurta, 14,2 min ton yun, 239,4 ton barmaq istehsal olunub.

Dünen Şəki və Oğuz rayonlarında mövsümün ilk toxum sərgi-satış yarmarkası və Aqrar Biznes Festivalı keçirilib. Səts yarmarkası və festival Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar İnnovasiya Mərkəzinin təşkilatlığında ilə baş tutub. Yarmarkada payızlıq denli bitkilərin ekinci üçün yüksək reproduksiyalı, sertifikatlı toxumalar nümayiş olunub. Eyni zamanda yerli toxum istehsalçıları, iri toxum istehsalçı və satış ilə möşəqlər olan şirkətlər, həmçinin kənd təsərrüfatının digər sahələrində ixtisaslaşmış yerli şirkətlər iştirak ediblər.

Donlı (arpa, buğda), torəvəz bitki sortları və toxumları, kənd təsərrüfatı toyinatlı müxtəlif texnika və aqreqatlar, innovativ suvarma texnologiyaları, alternativ enerji mənbələri, pambıç okinində tətbiq olunan yeni texnologiyalar, müasir texnologiyalar osasında eldə olunmuş ekin materialları və bitki mühafizə vasitələri nümayiş olunub. Toxum sərgi-satış yarmarkası çərçivəsində fer-

merlərə sertifikatlı toxumun əldə olunması, sortların regionların torpaq-iqlim xüsusiyyətlərinə uyğun düzgün seçimləsi, toxumların tozlaşdırılması barədə ətraflı məlumat verilib. Nazirliyin müvafiq qurumları fermərlərə operativ məsləhət xidməti göstəriblər.

Fermerlər üçün əlverişli fırsat

Tədbirdə COP29 tövbəsinin prioritetlərinə uyğun olaraq alternativ enerji qurğuları, ekoloji məhsullar, iqlim deyişikliyinə davamlı yerli meyvə-tərəvəz toxumları və məhsulları da sərgilənilər. Hər iki rayonda təşkil olunan sərgi və festivallarda fermərlər üçün kredit yarmarkaları da təşkil olunub. Yarmarkalarda 10-a yaxın bank və bank olmayan kredit təşkilatlı öz məhsullarının sorgulayıb, fermərlərə cəmiyyətli kreditlərlə bağlı məlumatlar verilər.

**Bu regionlarda da
yarmarka olacaq...**

Qeyd edək ki, sözügedən yarmarkanın digər regionlarda keçirilməsi də planlaşdırılır. Məqsəd isə toxum bazarı və yerli toxumluğunu inkişaf etdirmək, həmçinin payızlı ekincilər əraflasında fermərlərin sertifikatlaşmış, iqlimə uyğun, keyfiyyətli toxuma əlaçatılıqlını təmin etməkdir. Yarmarkanın keçirilməsi nəzərdə tutulan regionlardan Gələnboy, Tərtər, Ağsu, Zərdab, Beyləqan, Cəlilabad, Masallı, Neftçala, Qax, Balakən və Şəbrən rayonları var.

26 il sonra dünyada ən çox hansı yaş qrupu olacaq?

Yegana BAYRAMOVA

Əhalinin yaşlanması global irimiqyaslı demografik prosesdir. Təbiiidir ki, insanlar qələmlər və her bir dünya ölkəsində yaşlı əhalinin sayı və onların digər yaş qruplarına nisbətən forqlilik təşkil edir. Dünyada yaş 60-dan yuxarı olanların sayı 1980-ci ildən 2017-ci ilə qədər iki dəfə artıb və 962 milyon olub.

İnsanların maksimum nə qədər ömürlər bilməcəkləri daim arasdırma məqsədi olub, hətta bu sahədə müxtəlif polemiklər aparılıb. Bəzi insanlar genetik özüllükleri, həyat tərzləri və s. amillərlə bağlı uzun illər yaşa bilib.

Dünyadakı ən yaşlı insanlar

Dünya ölkələri arasında ən uzun ömürlər səren qadınlar Honqkonqda yaşayırlar. Bu ölkəde qadınların orta ömür 87 ildir. Qadınlar arasında orta ömür üzənligiñən görə sonrakı yeri 86 illə Yaponiya və San Marino tutur. Fransa, İtalya, İspaniya və İsvəçrəde qadınlar

orta hesabla 85 il, Avstraliya, Avstriya, İsləmədi, İsrail, Cənubi Koreya, Lüksemburq, Malta, Norveç, Portuqaliya, Sinqapur və İsvəçrə 84 il, Belçika, Kanada, Almaniya, Yənənistan, İrlandiya, Hollanda, Yeni Zelanda və Sloveniyada 83 il yaşayırlar.

Ən çox yaşlı insanlar olan ölkə

Kişiçilərin orta ömür qadınlara nisbətən 5-6 il qıсадır. İsvəçrə və İsləndiyada kişiçilər orta hesabla 81 il ömür sürürler ki, bu da dünyada ən yüksək göstərici sayılır. Sonrakı yeri 80 il orta ömürə Avstraliya, Honqkonq, İsrail, İtaliya, Malta, San Marino, Sinqapur və İsvəçrə tutur. Türkiyədə orta ömür qadınlara arasında 78, kişiçilər arasında 71 ildir. Ən çox yaşlı insanların olduğu ölkə Yaponiyadır. Bu ölkədə hər dörd nəfərdən biri 65 və daha yuxarı yasadır. Almaniya və İtaliyada yaş 65 və daha yuxarı olan insanların hər yüz nəfərindən 21-ni təşkil edir. Bolqarıstan, Portuqaliya, İsvəç və Yumanistanda bu göstərici yerdə 19, Finlandiya, Avstriya, Belçika, Esto-

niya və İspaniyada isə yüzdə 18-dir. Çində hər yüz nəfərdən 9-nun yaşı 65 və daha yuxarıdır. Hindistanda hər yüz nəfərdən cəmi 5-i 65 il və bundan yuxarı ömür sürür.

2050-ci ildə yaşlı əhalinin sayı...

Birləşmiş Millət Təşkilatı (BMT) tərəfindən hazırlanın "Dünya Əhalisinin Gökəltiləri" programında maraqlı məqamlar olsun. Belə ki, statistik hesablamaları görə, 2050-ci ildə qədər hər 6 nəfərdən birinin 65 və yuxarı yaşı olacaq və bununla da

2050-ci ildə qədər yaşlı insanların sayıının 1,5 milyard olacağı bildirilir. Yaşılı əhalisi arasında on böyük artımın 312 milyon Şəriq və Cənub-Sərqi reallaşacağı gözlənilir.

Təxminli hesablamalara osasında, 2050-ci ilde global miqyasda yaşlı əhalinin təqribən 80 faizi az inkişaf etmiş olacaq. Qeyd edək ki, 2020-ci ilde tarixdə birinci dəfə 60 yaş və daha yuxarı yaşılı insanların sayı 5 yaşadək usaq sayını üstələyib. 2050-ci ildədək 60 yaşdan yuxarı insanların sayıının 5 yaşadək usaqlarının sayından iki dəfədən çox, 15-24 yaşlı yen-

Beynəlxalq Yaşlılar Günüdür

yemə və gənclərdən isə daha çox olacaq təxmin edilir.

Yeri gəlməkən, avqustun 21-i BMT-nin qarəti ilə Ümumdünya Yaşlılar Günü kimi qeyd olunur. Yaşlı şəxslərin sağlamlığı ilə bağlı ictimaiyyətin məlumatlandırılmasına məqsədilə hər il dünənda bu günü qeyd edilir. BMT-nin Əhali Fondu əhalinin yaşlı təbəqəsinin rifahının artırılmasına istiqamətində idiyati hökumət qurumları ilə fəal əməkdaşlıq edirlər.

narkotik tərkibli xəşxəs dəmələmələri, mandarake bitkisinin hələmləri, tiryek və çətəno suyu hökimlərin işinə yarayırdı.

kəşfini həyata keçirmədi: onun xüsusi sediyyi bitkilərin tərkibindəki alkaloidlər xəstələri lazımlı olunduqda qədər yatrırdı.

Bu, tibbdə bir möcüzə idi. Beləcə, yapon həkim Hanaoka anesteziya vasitəsi hazırlamağı tələbələrinin de öyrədi. Özünən hazırlanmış keyfiyyətli vasitə ilə yuxarıda uğurlu əməliyyatlar təşkil edildi. Hanaokanın həyət yoldaşının ömrənini əzəmətli şəkildən qorumaq istəydi. Doktor Hanaokanın ilk anestezik maddəni hazırlanması 10 illik zəhmətli işləməti dərhal olundu. Hanaoka tətbiq etdiyi bitkilərin iştirakı ilə qədər yaşlı insanlarla əlaqələndirildi. Nəhayət, bütün bəcili, sevincli eksperimentlər nəticəsində doktor 13 oktyabr 1804-cü ilde ekstraktların düzünlər birləşməsinə nail ola bildi. Onun əməliyyatı hazırladığı xəstə anesteziyası ilə bir neçə saatlıq yuxuya getdi və heç bir ağrı hiss etmədən döşündəki xorçqan şüşindən azad olundu. Hanaoka artıq dahiyanə yetişmişdi.

Efir anesteziyası sinin ixtrəsindən cəmi bir neçə il əvvəl fransız həkim Alfred Velpo xəstələri yuxuya vermək ideyəsimi "ağlışlıq" adlandıranaq demişdi: "Cərrahın biçəyi və agrisi birindən ayrılmazdır. Əməliyyatları artırıb etmək heç vaxt gerçəkleşməyəcək" dedi.

Cərrahın biçəyi və agrisi gerçəkleşdi. Həm də Velponun iddiasından sonra 16 oktyabr 1846-ci ildə həkim Morton efir anesteziyasının ilk uğurlu ictimalı nümayişini həyata keçirdi. Bu nümayiş ABŞ-in Massachusetts ştatındaki mərkəzi xəstəxanada baş tutdu. Xəstə efir qazı ilə nəfəs aldından sonra Cor Uoren onun çənəsinin altındakı işi kəsib götürdü və onu həyrola izleyən tamaşaçılar üzünü tutub belə dedi: "Baxın cənəbər, bu, heç de sehr deyil!"

Bir neçə sonra efir qazı Almaniya, Avstriya və Rusiyada da istifadə olunmağa başladı. Beləcə, elm ağriya və qorxuya qalıb oldu.

Murat Köhnəqalı

Üğursuz sınaqdan sonra intihar

1771-ci ildə ingilis təbiətşünası Cozef Pristli oksigeni, bir il sonra isə azot oksidinin alınması tələbəsi Hemfi Devi övrəndi, kənd demə, oksid insana alkolik kimidən təsir edir, həmin qazi ciyərlərinə çəkən adam bir qədər sonra davamlı olaraq qoş eleyib səbəsbəz gülür, bəzi hallarda isə kəndə, depressiya qapılır. Ona görə de Devi bu maddəni "gülüş qazı" adlandırmışdır. O, qazın sinin sistemini keyfiyyətdən qoruyur, korrahi əməliyyatlarda ondan istifadə olunmasını teklif etdi. Amma həkimlər bu qazdan istifadəyə razılaşmadılar, çünki madə xəstələrin psixikasını da sıradan çıxarırdı.

"Gülüş qazı" şirk ifaçıları vətənə, yarlıca artistləri tərəfindən daha çox sevildi. 1844-cü ilin dekabrında bu cür bir kişiçiliyi qazanmışdı, həmçinin dərəcələrindən biri deyildi.

masasında yüksələn gənc diş həkimi Horası Uells həmin qazın tosırını öz bödəndən təcrübədən keçirməyi qərara aldı və ertesi gün o, azot oksidi ilə nefəs alaraq özünün tam sağlam dişini kalbetinə ağrısızlıq çox qırçıxdı.

Ona görə de Devi bu maddəni "gülüş qazı" adlandırmışdır. O, qazın sinin sistemini keyfiyyətdən qoruyur, korrahi əməliyyatlarda ondan istifadə etdi. Fə